

Utbildningsutskottets betänkande 2020/21:UbU19

Vissa insatser för ökad lärarkompetens

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till lag om ändring i skollagen och förslag till lag om ändring i lagen om införande av skollagen.

De ändringar som utskottet tillstyrker innebär förändrade bestämmelser i flera frågor som i huvudsak rör lärarkompetens. Det förtydligas att den skyldighet huvudmän inom skolväsendet har att se till att personal ges möjlighet till kompetensutveckling gäller all den verksamhet som huvudmannen är ansvarig för. Vidare ska det kunna inrättas en försöksverksamhet med tidsbegränsade anställningar av personer som ska undervisa i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare och samtidigt genomföra en högskoleutbildning i svenska som andraspråk eller motsvarande utbildning. Det ska vara möjligt att göra undantag från kraven på legitimation och behörighet för lärare som bedriver viss undervisning inom riksrekryterande utbildning på nationella program i gymnasieskolan. Vidare förlängs den övergångsperiod under vilken det medges undantag från krav på legitimation och behörighet för lärare som bedriver viss undervisning till utgången av juni 2028. Bestämmelser om registerkontroll i fråga om personer som erbjuds arbete eller på annat sätt är verksamma i vissa delar av skolväsendet ändras, och registerutdrag ska inte längre lämnas utan i stället visas upp. Bestämmelser om registerkontroll ska även omfatta gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Samtliga lagändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2021.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

I betänkandet finns tre reservationer (M, SD, KD, L).

Utskottet föreslår att ärendet avgörs trots att det har varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det behandlas i kammaren.

Behandlade förslag

Proposition 2020/21:152 Vissa insatser för ökad lärarkompetens.

Fem yrkanden i följd motioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	6
Utskottets överväganden.....	7
Inledning.....	7
Lagförslag om registerkontroll	7
Utskottets ställningstagande.....	11
Lagförslag om åtgärder för ökad lärarkompetens m.m.	11
Utskottets ställningstagande.....	19
Utvidgat område för registerkontroll	19
Utskottets ställningstagande.....	19
Huvudmannens ansvar för utbildning.....	20
Utskottets ställningstagande.....	20
Reservationer	21
1. Lagförslag om registerkontroll, punkt 1 (M, SD, KD)	21
2. Utvidgat område för registerkontroll, punkt 3 (M, SD, KD)	22
3. Huvudmannens ansvar för utbildning, punkt 4 (L).....	22
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	24
Propositionen	24
Följdmotionerna	24
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	25

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Lagförslag om registerkontroll

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800) i de delar det avser

- a) att 2 kap. 33 § ska upphöra att gälla,
- b) att rubriken närmast före 2 kap. 32 och 33 §§ ska utgå,
- c) att 2 kap. 32 § ska betecknas 2 kap. 33 §,
- d) 2 kap. 31 §, den nya 2 kap. 33 § och rubriken närmast före 2 kap. 31 §,
- e) ny 2 kap. 32 § och ny rubrik närmast före den nya 2 kap. 33 §,
- f) punkt 2 och 3 ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:152 punkt 1 i denna del och avslår motionerna

2020/21:3896 av Patrick Reslow m.fl. (SD) och

2020/21:3967 av Christian Carlsson m.fl. (KD) yrkande 1.

Reservation 1 (M, SD, KD)

2. Lagförslagen i övrigt

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i skollagen (2010:800)
 2. lag om ändring i lagen (2010:801) om införande av skollagen (2010:800)
- i de delar som inte omfattas av utskottets förslag ovan.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:152 punkterna 1 i denna del och 2.

3. Utvidgat område för registerkontroll

Riksdagen avslår motion

2020/21:3967 av Christian Carlsson m.fl. (KD) yrkandena 2 och 3.

Reservation 2 (M, SD, KD)

4. Huvudmannens ansvar för utbildning

Riksdagen avslår motion

2020/21:3945 av Roger Haddad m.fl. (L).

Reservation 3 (L)

Utskottet föreslår att ärendet avgörs trots att det har varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det behandlas.

Stockholm den 20 maj 2021

På utbildningsutskottets vägnar

Gunilla Svantorp

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunilla Svantorp (S), Roger Haddad (L), Kristina Axén Olin (M), Pia Nilsson (S), Lars Püss (M), Caroline Helmersson Olsson (S), Fredrik Christensson (C), Daniel Riazat (V), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Robert Stenkvist (SD), Linus Sköld (S), Christian Carlsson (KD), Tomas Kronståhl (S), Michael Rubbestad (SD), Annika Hirvonen (MP), Maria Nilsson (L) och Jörgen Grubb (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I propositionen behandlar regeringen vissa förslag från delbetänkandet Utbildning, undervisning och ledning – reformvård till stöd för en bättre skola (SOU 2017:51), som Utredningen om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner (U 2016:06) lämnade till regeringen den 8 juni 2017. Betänkandet har remissbehandlats. De förslag som här behandlas avser utbildningar som kräver specialistkompetens och lärarförsörjningen i den kommunala vuxenutbildningen i svenska för invandrare (sfi).

I propositionen behandlas även förslag i slutbetänkandet Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling (SOU 2018:17) från samma utredning. Betänkandet har remissbehandlats. Det förslag som här behandlas avser huvudmannens ansvar för personalens kompetensförsörjning.

Under beredningen av dessa betänkanden har det bedömts nödvändigt att göra vissa författningstekniska revideringar av några av utredningens förslag. Fråga har bl.a. uppkommit om det i skollagen (2010:800) ska införas ett bemyndigande för regeringen att meddela undantag från krav på legitimation och behörighet för lärare som ska undervisa på vissa riksrekryterande utbildningar. För att komplettera beredningsunderlaget i denna del har ett antal myndigheter m.fl. fått tillfälle att lämna synpunkter på ett utkast till lagrådsremiss vars innehåll i allt väsentligt överensstämmer med förslagen i denna proposition.

En promemoria, Vissa skollagsfrågor – del 4, har utarbetats inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet). Promemorian har remissbehandlats. De förslag som här behandlas avser promemorians förslag om bestämmelserna om registerkontroll i skollagen.

Promemorian remitterades 2016, dvs. innan EU:s dataskyddsförordning började tillämpas i maj 2018. Av det skälet har beredningsunderlaget när det gäller förslaget om ett ändrat förfarande för registerkontrollen kompletterats genom att Integritetsskyddsmyndigheten fått tillfälle att lämna synpunkter på ett utkast till lagrådsremiss i denna del.

I propositionen behandlas även förslag från delbetänkandet En annan möjlighet till särskilt stöd – Reglering av kommunala resursskolor (SOU 2020:42), som lämnades av Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven (dir. 2017:88, 2019:38 och 2020:18) den 25 juni 2020. Det förslag som här behandlas avser en förlängning av giltighetstiden för övergångsbestämmelserna om undantag från krav på legitimation och behörighet för att få bedriva undervisning och besluta om betyg i vissa skolformer.

I propositionen behandlas även frågan om ett uppdrag att vidta åtgärder för att initiera och stödja utarbetandet av en uppförandekod för skolväsendets behandling av personuppgifter. Denna fråga har tidigare behandlats i propositionen *Behandling av personuppgifter på utbildningsområdet* (prop. 2017:18:218) samt i *Integritetskommitténs slutbetänkande*. Så stärker vi den personliga integriteten (SOU 2017:52).

Regeringen beslutade den 11 februari 2021 att inhämta Lagrådets yttrande. Lagrådet lämnade förslagen utan erinran.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnar regeringen förslag på några åtgärder som i huvudsak syftar till ökad lärarkompetens.

Det föreslås

- att det förtydligas att skyldigheten för den som är huvudman inom skolväsendet att se till att personal ges möjligheter till kompetensutveckling gäller all den verksamhet som huvudmannen är ansvarig för
- att det ska kunna inrättas en försöksverksamhet med tidsbegränsade anställningar av personer som ska undervisa i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare och samtidigt genomföra en högskoleutbildning i svenska som andraspråk eller motsvarande utbildning
- att det ska vara möjligt att göra undantag från kraven på legitimation och behörighet för lärare som bedriver viss undervisning inom riksrekryterande utbildning på nationella program i gymnasieskolan
- att registerkontrollen i fråga om personer som erbjuds arbete eller på annat sätt är verksamma i vissa delar av skolväsendet dels ändras så att registerutdrag inte längre ska lämnas utan i stället visas upp, dels utvidgas så att den omfattar även gymnasieskolan och gymnasiesärskolan
- att den övergångsperiod under vilken det medges undantag från krav på legitimation och behörighet för lärare som bedriver viss undervisning förlängs till utgången av juni 2028.

I propositionen lämnas förslag till de lagändringar som behövs. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2021.

Utskottets överväganden

Inledning

Betänkandet är disponerat så att utskottet inleder med att i det första avsnittet behandla regeringens lagförslag om registerkontroll och motionsyrkanden som handlar om att riksdagen ska avslå regeringens förslag respektive lämna ett tillkännagivande om detta. Därefter behandlas övriga lagförslag och sist behandlas de motionsyrkanden som samtliga innehåller förslag på tillkännagivanden till regeringen i frågor som anknyter till propositionens lagförslag.

Lagförslag om registerkontroll

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen i de delar det avser frågan om registerkontroll vid anställning m.m. i skolan. Därmed avslår riksdagen motionsyrkanden om att avslå regeringens lagförslag om registerkontroll respektive lämna ett tillkännagivande till regeringen om detta.

Jämför reservation 1 (M, SD, KD).

Propositionen

En utvidgad registerkontroll som värnar integriteten

Gällande rätt

Den som erbjuds en anställning inom förskolan, förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, fritidshemmet eller inom annan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen ska lämna ett utdrag ur belastningsregistret till den som erbjuder anställningen. Samma skyldighet gäller för den som erbjuds eller tilldelas arbete inom sådan verksamhet under omständigheter liknande dem som förekommer i ett anställningsförhållande inom verksamheten, om det sker genom uppdrag eller anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamheten eller anställning inom annan kommunal verksamhet. Vidare ska den som genomgår lärar- eller förskolläro- eller yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning och som tilldelas en plats för verksamhetsförlagd del av utbildningen lämna ett registerutdrag. En sista kategori som omfattas av skyldigheten att lämna registerutdrag är den som genom deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program tilldelas plats för arbetspraktik eller annan programinsats inom verksamheten.

Utdraget ur belastningsregistret ska vara högst ett år gammalt. Det ska i förekommande fall innehålla uppgifter om domar, beslut eller strafförelägganden där påföljd dömts ut eller åtalsunderlåtelse meddelats för mord, dråp, grov misshandel, människorov och grovt rån samt sexualbrott och barnpornografibrott. Den som inte har lämnat registerutdrag får inte anställas, anlitas eller tas emot i verksamheten. Den som inom ett år erbjuds en förnyad anställning hos samma arbetsgivare eller en förnyad möjlighet att arbeta, genomföra verksamhetsförlagd del av en utbildning eller delta i en programinsats i verksamheten får dock anställas, anlitas eller tas emot utan att han eller hon lämnat ett registerutdrag. Vidare har den som lämnat ett registerutdrag möjlighet att på begäran få det återlämnat i original.

De berörda bestämmelserna finns i 2 kap. 31–33 §§ skollagen samt 22 § tredje stycket förordningen (1999:1134) om belastningsregister.

Det ska räcka med att visa upp registerutdraget

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att tillvägagångssättet för registerkontroll enligt skollagen ändras så att den som omfattas av registerkontrollen ska visa upp ett registerutdrag i stället för att lämna ett sådant utdrag. En kontroll av ett registerutdrag ska dokumenteras genom en anteckning om att utdraget har visats upp. Anteckningen ska göras av den inom verksamheten som beslutar om att anställa, anlita eller ta emot någon. Någon annan dokumentation om kontrollen får inte göras. En upplysningsbestämmelse om att regeringen meddelar föreskrifter om innehållet i registerutdrag tas bort.

Skälen för regeringens förslag

Regeringen anger att när bestämmelserna om obligatorisk registerkontroll till skydd för barn och elever inom skolväsendet infördes ansågs skyldigheten att lämna ett registerutdrag motiverad av behovet av att i efterhand kunna kontrollera att handläggningen varit korrekt och att utdragets innehåll inte varit förvanskat (prop. 1999/2000:123, s. 19 f.).

Frågan om ett registerutdrag ska lämnas in eller endast visas upp diskuterades utförligt i förarbetena till lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn, en lag med ett mycket vidare tillämpningsområde än skollagen i fråga om registerkontroll.

Regeringen anger att det finns ett fortsatt behov av en sådan obligatorisk registerkontroll till skydd för barn och elever inom skolväsendet som föreskrivs men att hanteringen bör ta större hänsyn till personlig integritet. Enligt regeringens uppfattning finns det skäl att välja motsvarande reglering som i lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn för den registerkontroll som ska göras enligt skollagen. Bedömningen att spridningen av uppgifter ur belastningsregistret bör begränsas i så stor utsträckning som möjligt är väl motiverad även inom skolväsendet. Regeringen bedömer att

dokumentationen av att registerkontroll utförts kommer att vara ett tillräckligt underlag för att vid tillsyn kunna granska att kontrollen utförts.

Regeringen anger vidare att den inte anser att det finns skäl att låta även skolskjutspersonal omfattas av skollagens bestämmelser om registerkontroll. Den som anlitas för en sådan tjänst är enligt lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn redan i dag skyldig att visa upp ett registerutdrag om arbetsgivaren begär det.

Regeringen anger att det finns rättslig grund i dataskyddsförordningen för den personuppgiftsbehandling som en skyldighet att göra anteckning om att registerutdrag visats upp kan medföra.

Registerkontroll ska vara obligatorisk även inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att de föreslagna bestämmelserna i skollagen om ett ändrat tillvägagångssätt för registerkontroll ska gälla även inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Kravet på registerkontroll ska alltså gälla även personer som erbjuds eller tilldelas anställning, arbete eller plats för verksamhetsförlagd utbildning inom någon av de skolformerna eller som tilldelas plats där för arbetspraktik eller andra programinsatser inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program.

Skälen för regeringens förslag

Skollagens bestämmelser om obligatorisk registerkontroll gäller inte i skolformerna gymnasieskola och gymnasiesärskola. Där gäller i stället lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn, som har ett mycket vidare tillämpningsområde än skollagen. Enligt regeringen är det en självklarhet att alla barn ska erbjudas en skolmiljö som är så säker och trygg som möjligt. Regeringen anger att ungdomar i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan bör ha samma skydd som barn i andra skolformer och menar att en obligatorisk registerkontroll inom dessa skolformer skulle stärka skyddet för dessa ungdomar.

Avgörande för om den obligatoriska registerkontrollen enligt skollagen ska omfatta även gymnasieskolan och gymnasiesärskolan är avvägningen mellan å ena sidan intresset av att minska riskerna för övergrepp och å andra sidan skyddet för den personliga integriteten. Regeringen bedömer att den inskränkning i den personliga integriteten som införandet av en obligatorisk registerkontroll skulle innebära i förhållande till gällande rätt är förhållandevis begränsad. Sammantaget har skälen för att skollagens regler om registerkontroll även ska gälla inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan sådan tyngd att den inskränkning av den personliga integriteten som en obligatorisk registerkontroll innebär bör accepteras.

De bestämmelser om registerkontroll som i dag finns i skollagen omfattar inte bara den som erbjuds anställning utan även uppdragstagare och personer

som är anställda hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamheten. Detta gäller under förutsättning att de erbjuds eller tilldelas arbete inom verksamheten under omständigheter liknande dem som förekommer i ett anställningsförfarande inom denna. Ett annat sätt att uttrycka detta är att det hade varit ett alternativ att i stället anställa personal för att utföra arbetet.

Det finns ytterligare två andra kategorier som omfattas av bestämmelserna om registerkontroll: dels studerande vid lärar- eller förskolläro- eller yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning som tilldelats plats för verksamhetsförlagd utbildning, dels de som gör praktik eller annan insats inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program. Kraven på registerkontroll i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan bör omfatta motsvarande kategorier av personer som anställs, anlitas eller tas emot.

Däremot anser regeringen att handledare för elever som deltar i arbetsplatsförlagt lärande inte bör omfattas. Att göra en registerkontroll av handledaren utan att också kontrollera annan personal på arbetsplatsen framstår som en ineffektiv åtgärd för att säkerställa en säker och trygg miljö för eleverna. De fördelar som det skulle innebära ur ett elevsäkerhetsperspektiv att införa obligatorisk registerkontroll av enbart handledaren kan inte anses uppväga det intrång i den personliga integriteten som en sådan kontroll utgör. Att utsträcka registerkontrollen till annan personal vid de arbetsplatser där elever tas emot är enligt regeringens uppfattning att gå för långt. Därför bedömer regeringen att varken handledare eller annan personal på arbetsplatser där elever genomför arbetsplatsförlagt lärande bör omfattas av den obligatoriska registerkontrollen. I de fall en elev tas emot hos en ensamföretagare kan det anses tillräckligt att huvudmannen på eget initiativ kan begära att få se ett registerutdrag med stöd av lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn, under förutsättning att eleven ännu inte fyllt 18 år.

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:3896 av Patrick Reslow m.fl. (SD) begär motionärerna ett tillkännagivande till regeringen om att registerutdrag ska lämnas in och arkiveras. Motionärerna menar att begäran om inlämnat registerutdrag är en viktig del av skolans säkerhetsarbete och att barnperspektivet bör vara det avgörande i frågan om registerutdrag.

I kommittémotion 2020/21:3967 av Christian Carlsson m.fl. (KD) yrkande I begär motionärerna att riksdagen avslår regeringens förslag i den del det innebär att registerutdrag inte längre ska överlämnas. Motionärerna anser att barnens trygghet bör väga tyngre än hänsyn till integriteten för den som återfinns i belastningsregistret och den administration som uppstår hos huvudmännen när registerutdrag överlämnas.

Utskottets ställningstagande

Alla barn och elever ska erbjudas en så säker och trygg skolmiljö som möjligt. Lagstiftning om registerkontroll för att skydda barn och elever mot övergrepp är därför mycket viktig. Regeringen föreslår nu ett antal förändringar i den nuvarande regleringen om registerkontroll i skollagen där den huvudsakliga ändringen är förslaget att det fortsättningsvis ska gälla att ett registerutdrag ska visas upp i stället för att lämnas. Skälet är att större hänsyn därigenom kan tas till den personliga integriteten för den person som omfattas av skollagens reglering om registerkontroll. Utskottet konstaterar att i lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn gäller redan att ett registerutdrag ska visas upp. Till skillnad mot motionärerna menar utskottet att den föreslagna ändringen i skollagen inte innebär någon skillnad i hur barnens trygghet beaktas. Utskottet anser att regeringens förslag till ändringar i bestämmelserna i skollagen om registerkontroll är väl avvägda och ställer sig därmed bakom förslaget.

Utskottet instämmer således i regeringens förslag i propositionen om registerkontroll i skollagen och tillstyrker därmed propositionen i denna del och avstyrker motionerna 2020/21:3896 (SD) och 2020/21:3967 (KD) yrkande 1.

Lagförslag om åtgärder för ökad lärarkompetens m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen i de delar det avser frågor om åtgärder för ökad lärarkompetens. Riksdagen antar även regeringens förslag till lag om ändring i lagen om införande av skollagen som innebär en förlängning av övergångsperioden för undantag från krav på legitimation och behörighet för lärare som bedriver viss undervisning.

Propositionen

*Huvudmannens ansvar för personalens kompetensutveckling
förtydligas*

Gällande rätt

Huvudmannen har enligt skollagen en skyldighet att se till att personalen vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling och att förskollärare, lärare och annan personal vid förskole- och skolenheterna har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet (2 kap. 34 §). Ansvaret innebär att huvudmannen ska ge den personal som har hand om utbildningen förutsättningar, bl.a. ekonomiskt och tidsmässigt, för kompetensutveckling. Kravet på nödvändiga insikter innebär att huvudmannen ska möjliggöra för all personal vid förskole- och skolenheterna att få

kunskap om de relevanta föreskrifterna. Bestämmelserna omfattar såväl offentliga som enskilda huvudmän, alla skolformer plus fritidshem och gäller både tillsvidareanställda och visstidsanställda (prop. 2009/10:165 s. 283 och prop. 1998/99:110 s. 62).

Med entreprenad avses att en huvudman sluter avtal med någon annan om att denne ska utföra uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet som huvudmannen ansvarar för enligt skollagen. Huvudmannen behåller huvudmannaskapet för uppgifter som utförs på entreprenad (23 kap. 2 § skollagen). Inom kommunal vuxenutbildning och sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen får alla uppgifter, dvs. även uppgifter som avser undervisning, överlämnas på entreprenad till en enskild fysisk eller juridisk person (23 kap. 8 §). När det gäller övriga skolformer är regleringen av vad som får överlämnas på entreprenad mer restriktiv.

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att skollagen förtydligas så att det framgår att huvudmannen ska se till att personal vid all den verksamhet som huvudmannen är ansvarig för ges möjligheter till kompetensutveckling och har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

Skälen för regeringens förslag

I propositionen anges att alla elever i alla skolformer har rätt till undervisning av hög och likvärdig kvalitet med personal som har en hög kompetens. Möjligheterna till kompetensutveckling, fortbildning och orientering i gällande regelverk om skolväsendet bör vara lika oavsett om personalen är anställd hos huvudmannen eller utför uppgifterna på entreprenad.

Det är redan enligt gällande regler så att huvudmannen behåller huvudmannaskapet för uppgifter som utförs på entreprenad (23 kap. 2 § skollagen). Huvudmannens ansvar vid entreprenad inbegriper bl.a. skyldigheten att ge personal möjligheter till kompetensutveckling och att få insikter om gällande skolförfattningar (2 kap. 34 § skollagen). Det har framkommit att den skyldighet som huvudmannen har inte är helt tydlig i verksamheten. Mot bakgrund av detta och vikten av att entreprenadlärare ges bättre möjligheter till kompetensutveckling finns det enligt regeringens mening god anledning att förtydliga detta ansvar. Det är alltså fråga om ett förtydligande i lagen av det redan befintliga ansvaret för en huvudman att ge möjlighet till kompetensutveckling för all personal. Huvudmannen kan välja att i avtal med utbildningsanordnaren se till att sådan kompetensutveckling garanteras eller ge personalen möjlighet att delta i de utbildningsinsatser som huvudmannen anordnar.

Enligt förarbetena till bestämmelsen i 2 kap. 34 § skollagen om kompetensutveckling avser huvudmannens ansvar den personal som har hand om utbildningen. Utbildning kan omfatta annan verksamhet än undervisning i den inre och yttre miljön och ansvaret omfattar alltså fler personalkategorier än lärare, forskollärare och rektorer.

Propositionen

Fler behöriga lärare i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi)

Gällande rätt

Huvudregeln i skollagen är att endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som krävs för att vara behörig att bedriva viss undervisning i skolväsendet (2 kap. 13 §).

Om det inte finns någon att tillgå som uppfyller kraven på legitimation och rätt behörighet inom huvudmannens organisation, eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna eller barnen, får en annan lärare eller förskollärare bedriva undervisningen. En sådan lärare eller förskollärare ska dock vara lämplig för detta och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. Personen får, med vissa undantag, bedriva undervisning under högst ett år i sänder (2 kap. 18 §).

I fråga om tidsbegränsning av en anställning som lärare eller förskollärare i skolväsendet gäller, utöver bestämmelserna i lagen (1982:80) om anställningsskydd, förkortad LAS, att den som ska anlitas för att bedriva undervisning trots att legitimation och behörighet saknas får anställas för högst ett år i sänder (2 kap. 21 § skollagen). Någon begränsning av antalet anställningsperioder finns inte. Av förarbetena framgår att detta bl.a. innebär att bestämmelsen i LAS om att vissa former av tidsbegränsad anställning kan övergå till en tillsvidareanställning inte gäller för en anställning som ingås med stöd av 2 kap. 21 § skollagen (prop. 2009/10:165 s. 655).

Den som har avlagt ämneslärarexamen eller en äldre examen som omfattar ämnet svenska som andraspråk är behörig att undervisa i sfi. Behörig är även en legitimerad lärare som har fullgjort ämnesstudier om minst 30 högskolepoäng eller motsvarande omfattning i ämnet svenska som andraspråk (2 kap. 31 a § förordningen [2011:326] om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare).

För enskilda utbildningsanordnare gäller delvis andra bestämmelser. Sådana anordnare ska för undervisningen använda lärare som har en utbildning som är avsedd för den undervisning som läraren ska bedriva. Undantag får göras endast om personer med sådan utbildning inte finns att tillgå eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna (6 kap. 6 § förordningen [2011:1108] om vuxenutbildning).

Det finns för närvarande ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att, med undantag från 2 kap. 13 § skollagen, meddela föreskrifter om en försöksverksamhet med tidsbegränsade anställningar. Försöksverksamheten avser personer som ska bedriva undervisning som lärare i skolväsendet i ett eller flera ämnen där det råder brist på legitimerade och behöriga lärare, har tillräckliga ämneskunskaper och

genomför en kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) för att uppnå en behörighetsgivande lärarexamen i det eller de ämnena (2 kap. 22 b § skollagen). Regeringen beslutade med stöd av bemyndigandet om en tidsbegränsad försöksverksamhet som infördes höstterminen 2016. Försöksverksamheten, som regleras i förordningen (2016:350) om försöksverksamhet med anställning under viss kompletterande utbildning, innebär att skolhuvudmän får anställa en obehörig lärare i upp till två år, om personen samtidigt läser en KPU samt undervisar och har ämneskunskaper inom vissa utpekade bristämnen. Anställningstiden får förlängas till högst tre år om det finns särskilda skäl.

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, med undantag från skollagens krav på legitimation och behörighet för att få undervisa, ska få meddela föreskrifter om en ny typ av försöksverksamhet. Verksamheten ska avse tidsbegränsade anställningar av personer som ska bedriva undervisning i kommunal vuxenutbildning i sfi och som samtidigt deltar i högskoleutbildning i svenska som andraspråk eller motsvarande utbildning.

En person ska få anställas inom ramen för försöksverksamheten i högst tre år. Anställningstiden ska kunna förlängas till högst fyra år om det finns särskilda skäl.

Regleringen om tidsbegränsning av anställningen ska gälla utöver de former av visstidsanställning som regleras i LAS.

Skälen för regeringens förslag

Enligt regeringen är andelen legitimerade och behöriga lärare i sfi så låg att det är angeläget att det ges möjligheter till utbildning som innebär att fler lärare i förlängningen blir behöriga. De obehöriga lärarnas möjligheter att vidareutbilda sig försvåras av att de enligt gällande regelverk bara kan anställas för ett år i taget. Därför behöver det skapas bättre förutsättningar för lärare inom sfi att inom en trygg anställningstid undervisa och samtidigt genomföra studier för att uppnå tillräckliga ämneskunskaper.

Mot bakgrund av det behov som finns anser regeringen att det bör prövas att införa en möjlighet att göra undantag från skollagens krav på legitimation och behörighet för personer som bedriver undervisning i sfi och samtidigt deltar i högskoleutbildning i svenska som andraspråk. Ett sådant undantag bör innebära att dessa personer ska kunna anställas i tre år.

Regeringen ser det som nödvändigt att på prov göra visst avsteg från legitimations- och behörighetsreglerna för att motverka den långvariga och omfattande bristen på behöriga lärare i sfi. Regeringen anger att intresset av överskådlighet och konsekvens i lagstiftningen talar för att den nu föreslagna ordningen införs i form av en försöksverksamhet av samma slag som den som föreskrivs i 2 kap. 22 b § skollagen.

Enligt propositionen bör det överlämnas till regeringen att i förordning reglera under vilken tid försöksverksamheten ska pågå. Försöksverksamheten

bör sedan utvärderas vid slutet av försöksperioden för att en bedömning ska kunna göras av om önskad effekt har uppnåtts.

Det är regeringens uppfattning att insatser för att möjliggöra studier parallellt med förvärvsarbete och stärka icke-legitimerade och obehöriga lärares ämneskunskaper och kompetens kan bidra till att antalet behöriga och legitimerade lärare på sikt ökar. Det ankommer dock på huvudmannen att ha en långsiktig plan för hur fler lärare ska få legitimation och behörighet.

Regeringen gör bedömningen att det bör vara frågan om en avgränsad försöksverksamhet i syfte att skapa förutsättningar som bidrar till att fler personer får möjlighet att utbilda sig till legitimerade och behöriga lärare inom sfi. I sammanhanget pekar regeringen även på att den har vidtagit flera åtgärder för att skapa alternativa vägar till en lärarexamen, bl.a. genom att ett antal lärosäten har fått i uppdrag att anordna fler relevanta sommarkurser för att studenter snabbare ska nå en lärarexamen, för att redan behöriga lärare ska kunna läsa in ytterligare ämnesbehörighet samt för kompetensutveckling för obehöriga lärare.

Regeringen menar att ett genomförande av förslaget skapar en ökad ekonomisk trygghet för den som vill utbilda sig till lärare i sfi, i och med att läraren kan vara anställd under en längre tid. Den anställningstrygghet under anställningstiden som skapas bör även kunna attrahera fler sökande till behörighetsgivande utbildning i svenska som andraspråk och motsvarande utbildningar. Regeringen bedömer också att undervisningens kvalitet kan förbättras om lärarna utbildar sig samtidigt som de är kvar i verksamheten. Verksamheten får också möjligheter till en lägre personalomsättning och bättre kontinuitet.

Förslaget tar alltså sikte på den grupp av lärare som saknar både legitimation och behörighet att undervisa i sfi och som bara kan anställas ett år i taget. För att underlätta för de lärare som redan har legitimation men som saknar behörighet att undervisa i svenska som andraspråk har regeringen satsat på åtgärder för att de ska kunna få behörighet för undervisning i sfi, t.ex. genom Lärarlyftet och statsbidrag enligt förordningen (2016:709) om statsbidrag för fortbildning av lärare när det gäller svenska som andraspråk och kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare.

Propositionen

Fler lärare med specialistkompetens till vissa riksrekryterande utbildningar

Gällande rätt

Huvudregeln för att bedriva undervisning är krav på legitimation och behörighet (2 kap. 13 § skollagen). Som huvudregel gäller vidare att endast den som har legitimation får anställas som lärare utan tidsbegränsning. Det finns dock undantag från båda kraven, bl.a. för vissa specialpedagoger och speciallärare, lärare som ska bedriva undervisning i fristående skolor med

särskild pedagogisk inriktning och modersmåls lärare (2 kap. 13, 17 och 20 §§ skollagen). Vidare är lärare i dansämnen inom dansarutbildningarna undantagna från krav på legitimation och behörighet (15 kap. 8 a § skollagen och 22 § förordningen [2011:7] om dansarutbildning).

En person som saknar legitimation och behörighet får enligt skollagen bedriva undervisning under högst ett år i sänder (2 kap. 18 §).

Beslut om riksrekrytering, dvs. att en viss utbildning i första hand ska ta emot sökande från hela landet, fattas av Skolverket (16 kap. 45 §, 17 kap. 20 § och 19 kap. 37 §). Utbildning hos enskilda huvudmän är alltid riksrekryterande. Något särskilt beslut om riksrekrytering kan därför inte fattas för en sådan skola.

Regeringen har bemyndigats att meddela föreskrifter om villkor för att en viss utbildning ska kunna bli riksrekryterande (16 kap. 13 § och 19 kap. 12 § skollagen). Regeringen har med stöd av bemyndigandet föreskrivit sådana villkor. Det ska finnas dels en nationell efterfrågan på de kunskaper och färdigheter som utbildningen ger, dels ett nationellt intresse av att elever ska kunna rekryteras från hela landet eller ett nationellt intresse av att enskilda elevers behov av kunskaper och färdigheter kan tillgodoses. För beslut om riksrekryterande estetisk spetsutbildning för det estetiska programmet krävs även att skolenheten har ett etablerat samarbete med en högskola som erbjuder utbildning som är relevant för gymnasieutbildningen (5 kap. 12 och 21 §§ gymnasieförordningen). Riksrekryterande estetiska spetsutbildningar erbjuder fördjupning inom bl.a. dans, musik, musikal, bild och formgivning, estetik och media.

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att den ska få meddela föreskrifter om undantag från kraven på legitimation och behörighet för lärare som ska bedriva viss undervisning inom riksrekryterande utbildning på nationella program i gymnasieskolan. De ska få anställas i skolväsendet utan tidsbegränsning och ansvara för den undervisning de bedriver.

Skälen för regeringens förslag

Enligt regeringen är det angeläget att vidta åtgärder som syftar till att öka möjligheten för huvudmän som bedriver riksrekryterande estetisk spetsutbildning att attrahera, anställa och behålla lärare med specialistkompetens inom de ämnen som ger utbildningen dess spetskaraktär. Dagens krav på legitimation och behörighet kan innebära att huvudmän tvingas anställa lärare som saknar den specialistkompetens som eleverna behöver för att utvecklas i de estetiska ämnen som ger utbildningen dess spetskaraktär. Legitimationskravet försvårar rekrytering av personer med spetskompetens.

Regeringen föreslår att det i skollagen ska införas ett bemyndigande för regeringen att meddela undantag från krav på legitimation och behörighet för lärare som ska undervisa på vissa riksrekryterande utbildningar. Bemyndigandet ska göra det möjligt för regeringen att i förordning ange att lärare som ska bedriva undervisning inom den del av den riksrekryterande

estetiska spetsutbildningen som ger utbildningen dess spetskaraktär ska kunna undantas från krav på legitimation och behörighet. Även närmare bestämmelser om lämplighets- och kompetenskrav för dessa lärare ska kunna anges på förordningsnivå.

Regeringen anser att det är nödvändigt att lärare som ska bedriva undervisning i den del av den riksrekryterande estetiska spetsutbildningen som ger den dess spetskaraktär ska kunna tillsvidareanställas. Någon uttrycklig bestämmelse om detta krävs dock inte med den författningstekniska lösning som regeringen föreslår. De lärare som undantas från krav på legitimation och behörighet enligt föreskrifter som meddelas med stöd av det föreslagna bemyndigandet kommer alltså att omfattas av undantaget i skollagen från kravet på att endast den som har legitimation som lärare får anställas tillsvidare (2 kap. 20 § fjärde stycket). Förslaget omfattar inte det estetiska programmet eller andra nationella program.

Regeringen anger vidare att de lärare som kommer att omfattas av bestämmelser som meddelas med stöd av regeringens bemyndigande kommer att omfattas av gällande undantag från huvudregeln om att det bara är legitimerade lärare och förskollärare som har ansvar för den undervisning de bedriver.

Propositionen

Övergångstiden med vissa undantag från behörighetskrav förlängs

Gällande rätt

Det krävs som huvudregel dels en behörighetsgivande lärar- eller förskollärarexamen, dels en speciallärarexamen för att vara behörig att bedriva undervisning i grundsärskolan, specialskolan, gymnasiesärskolan och komvux som särskild utbildning (2 kap. 11–17 c, 27–30 a och 32 §§ förordningen [2011:326] om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare). En specialpedagogexamen kan i vissa fall jämföras med en speciallärarexamen och ge behörighet att undervisa som speciallärare (1 kap. 5 § nämnda förordning). Huvudregeln är att endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning får undervisa i skolväsendet (2 kap. 13 § första stycket skollagen).

Övergångsbestämmelserna med undantag från kravet på legitimation och behörighet för vissa lärare och förskollärare finns i 33 § lagen (2010:801) om införande av skollagen (2010:800). Bestämmelserna innebär att de som saknar legitimation och behörighet och som har ingått avtal om anställning före den 1 juli 2011 under tiden för anställningen får fortsätta att undervisa och självständigt besluta om betyg i grundsärskolan, specialskolan, gymnasiesärskolan och komvux som särskild utbildning, enligt bestämmelserna om behörighet i 1985 års skollag, till utgången av juni 2021. Från och med den 1 juli 2021 omfattas dock även dessa lärare av kravet på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 § skollagen.

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att giltighetstiden för övergångsbestämmelserna om undantag från krav på legitimation och behörighet för att få bedriva undervisning och besluta om betyg i grundskolan, specialskolan, gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning ska förlängas till utgången av juni 2028.

Skälen för regeringens förslag

Regeringen anger att det råder stor brist på lärare som är behöriga att undervisa i grundskolan, specialskolan, gymnasieskolan och komvux som särskild utbildning. De övergångsbestämmelser som gäller till utgången av 2021 syftar till att ge lärare i de nämnda skolformerna ytterligare tid för att komplettera sin utbildning för att bli behöriga att undervisa där. Det är dock fortfarande många lärare som är obehöriga och behörighetsläget förväntas vara fortsatt kritiskt de närmaste åren. Regeringen anser därför att det även fortsättningsvis finns behov av bestämmelser som under en övergångsperiod skapar förutsättningar för lärare med lång erfarenhet av undervisning i de aktuella skolformerna att fortsätta att undervisa och besluta om betyg trots att de saknar behörighet.

Regeringen menar att det genom en förlängning av giltighetstiden för övergångsbestämmelserna till 2028 skapas bättre planeringsförutsättningar för huvudmän. Det ger också lärosäten bättre förutsättningar att tillhandahålla en utbildning för den aktuella gruppen lärare. Vidare värnar en förlängning om elevernas behov av kontinuitet i lärprocesserna och relationerna till deras lärare. Det är samtidigt av stor vikt att huvudmän skärper sitt arbete med och sin planering för att underlätta vidareutbildning av obehöriga lärare.

Regeringen framför att den har vidtagit ett flertal åtgärder för att förbättra tillgången till lärare och möjliggöra för lärare att vidareutbilda sig för att avlägga speciallärarexamen eller specialpedagogexamen, t.ex. genom fortbildningsinsatsen Lärarlyftet som syftar till att legitimerade lärare ska bli behöriga i alla de skolformer, ämnen och årskurser som de undervisar i samt olika statsbidrag som huvudmän kan söka för de lärare som deltar i fortbildning. Regeringen genomför även en satsning som syftar till att lärare i bl.a. grundskolan och specialskolan ska avlägga en speciallärarexamen eller specialpedagogexamen, enligt förordningen (2016:400) om statsbidrag för personalförstärkning inom elevhälsan och när det gäller specialpedagogiska insatser och för fortbildning för sådana insatser. Regeringen anger vidare att speciallärar- och specialpedagogutbildningarna byggs ut.

Propositionen

Regeringens bedömningar i vissa övriga frågor

Regeringen bedömer att en uppförandekod inte längre kan anses utgöra en lämplig form för vägledande och stödjande dokument för behandling av

personuppgifter i skolväsendet. Därmed finns det inte längre skäl att ge uppdrag om detta till lämplig myndighet.

Regeringen anger vidare att det pågår en översyn av de förordningar som reglerar utbildning till lärare och förskollärare. Översynen kan komma att leda till förordningsändringar som avviker från bedömningar som tidigare har redovisats till riksdagen och som har legat till grund för den nuvarande regleringen av lärarexamina.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att regeringen lämnar ett antal förslag om ändringar i skollagen liksom i lagen om införande av skollagen som syftar till att på flera olika sätt bidra till ökad lärarkompetens. Tillgång på lärare med relevant kompetens är avgörande för kvaliteten i utbildningen och för barns och elevers lärande. Utskottet är positivt till regeringens initiativ att ytterligare öka möjligheterna till tillgången till kompetenta lärare och ställer sig bakom regeringens förslag i propositionen om ändrade bestämmelser för dessa åtgärder.

Utvidgat område för registerkontroll

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utvidgat område för registerkontroll.

Jämför reservation 2 (M, SD, KD).

Motionen

I kommittémotion 2020/21:3967 av Christian Carlsson m.fl. (KD) yrkande 2 begär motionärerna att dagens regler om att registerutdrag ska överlämnas utvidgas till att även omfatta gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. I yrkande 3 begär motionärerna att även chaufförer som anlitas för skolskjuts ska omfattas av gällande regler i skollagen om registerkontroll.

Utskottets ställningstagande

I propositionen föreslår regeringen också att den nya utformningen av regleringen i skollagen om registerkontroll även ska omfatta gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Utskottet har ovan tillstyrkt regeringens samlade förslag om ändrad utformning av regleringen om registerkontroll. Enligt utskottet är det mycket positivt att den föreslagna regleringen av bestämmelserna föreslås gälla även gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. När det gäller frågan om registerkontroll för chaufförer som anlitas för skolskjuts instämmer utskottet i regeringens bedömning att den reglering som

finns i lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn är tillräcklig för personer som anlitas för skolskjuts. Utskottet avstyrker därmed motion 2020/21:3967 (KD) yrkandena 2 och 3.

Huvudmannens ansvar för utbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkande om huvudmannens ansvar för utbildning.

Jämför reservation 3 (L).

Motionen

I kommittémotion 2020/21:3945 av Roger Haddad m.fl. (L) efterfrågas ett tydliggörande av huvudmannens ansvar för att ge utbildade lärare förutsättningar att uppnå full behörighet i sina undervisningsämnen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan inledningsvis konstatera att det i skollagen anges att huvudmannen har ett ansvar för att personal ges möjligheter till kompetensutveckling. I den aktuella propositionen föreslås även att denna bestämmelse ska tydliggöras så att det framgår att huvudmannen ska se till att personal vid all den verksamhet som huvudmannen är ansvarig för ges möjligheter till kompetensutveckling och har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

I sammanhanget vill utskottet vidare uppmärksamma att det även framgår av propositionen att regeringen bl.a. har gett ett antal lärosäten i uppdrag att anordna fler relevanta sommarkurser för att studenter snabbare ska nå en lärarexamen, för att redan behöriga lärare ska kunna läsa in ytterligare ämnesbehörighet samt för kompetensutveckling för obehöriga lärare. Utskottet kan vidare påminna om den pågående fortbildningsinsatsen Lärarlyftet, som syftar till att legitimerade lärare ska bli behöriga i alla de skolformer, ämnen och årskurser som de undervisar i, liksom att det finns ett antal statsbidrag som huvudmannen kan söka för att lärare ska få möjlighet att komplettera sin kompetens, t.ex. för att få fler behörigheter till sin legitimation.

Utskottet har ovan ställt sig bakom regeringens förslag till förtydligande av huvudmannens ansvar för kompetensutveckling. Utskottet konstaterar också att det finns breda möjligheter till fortbildning för lärare liksom möjligheter för huvudmän att söka statsbidrag för kostnader kopplade till fortbildning. Sammantaget ser utskottet ingen anledning att föreslå att några åtgärder vidtas med anledning av yrkandet. Utskottet avstyrker därmed motion 2020/21:3945 (L).

Reservationer

1. Lagförslag om registerkontroll, punkt 1 (M, SD, KD)

av Kristina Axén Olin (M), Lars Püss (M), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Robert Stenkvist (SD), Christian Carlsson (KD), Michael Rubbestad (SD) och Jörgen Grubb (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800) i de delar det avser

- a) att 2 kap. 33 § ska upphöra att gälla,
- b) att rubriken närmast före 2 kap. 32 och 33 §§ ska utgå,
- c) att 2 kap. 32 § ska betecknas 2 kap. 33 §,
- d) 2 kap. 31 §, den nya 2 kap. 33 § och rubriken närmast före 2 kap. 31 §,
- e) ny 2 kap. 32 § och ny rubrik närmast före den nya 2 kap. 33 §,
- f) punkt 2 och 3 ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3967 av Christian Carlsson m.fl. (KD) yrkande 1 och avslår proposition 2020/21:152 punkt 1 i denna del och motion 2020/21:3896 av Patrick Reslow m.fl. (SD).

Ställningstagande

Vi motsätter oss regeringens förslag om att registerutdrag ur belastningsregistret inte längre ska behöva överlämnas inför en anställning i skolan. Barnens trygghet behöver i det här fallet väga tyngre än både hänsyn till integriteten för den som återfinns i belastningsregistret och den administration som uppstår hos huvudmännen i och med att registerutdraget överlämnas.

Vi instämmer i farhågorna från flera remissinstanser som avstyrker regeringens förslag med motiveringen att det innebär en försämrad säkerhet för barnen. Barnperspektivet är inte tillräckligt beaktat i regeringens förslag. Att begära in registerutdrag är en viktig del i skolans säkerhetsarbete. Att registerutdrag lämnas in underlättar att kunna säkerställa att utdraget är korrekt samt att i efterhand följa upp handläggningen av ärendet.

Vi anser att det finns uppenbara risker med den föreslagna ordningen att inte lämna in registerutdrag och säger därför nej till regeringens förslag om ändrat tillvägagångssätt när det gäller registerkontrollen.

2. Utvidgat område för registerkontroll, punkt 3 (M, SD, KD)

av Kristina Axén Olin (M), Lars Püss (M), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Robert Stenkvist (SD), Christian Carlsson (KD), Michael Rubbestad (SD) och Jörgen Grubb (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3967 av Christian Carlsson m.fl. (KD) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Vi menar att dagens bestämmelser i skollagen om registerkontroll bör utvidgas till att även omfatta chaufförer som kör barn som har behov av skolskjuts till och från skolan. Vi menar att en obligatorisk registerkontroll för chaufförer som anlitas för skolskjuts skulle minska risken för att någon som tidigare dömts för exempelvis sexualbrott kommer i kontakt med skolbarnen, och därmed skulle skyddet stärkas för barn som är på väg till och från skolan. Vi anser vidare att dagens bestämmelser om registerkontroll även ska omfatta gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförs ovan.

3. Huvudmannens ansvar för utbildning, punkt 4 (L)

av Roger Haddad (L) och Maria Nilsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3945 av Roger Haddad m.fl. (L).

Ställningstagande

Vi anser att propositionens förslag är vaga vad avser huvudmännens ansvar för att ge utbildade lärare förutsättningar att uppnå full behörighet i sina undervisningsämnen.

Under vår tid i regeringsställning infördes ett stort antal satsningar som möjliggjorde för lärare att studera de kurser som krävs för att uppnå kraven för

ämnesbehörighet. Nu behöver huvudmännens ansvar för att möjliggöra behörighetsgivande studier för fler lärare tydliggöras.

Vi menar därför att regeringen bör föreslå hur huvudmännens ansvar för att ge lärare bättre förutsättningar för att läsa in behörighet kan tydliggöras.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2020/21:152 Vissa insatser för ökad lärarkompetens:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:801) om införande av skollagen (2010:800).

Följdmotionerna

2020/21:3896 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att registerutdrag ska lämnas in och arkiveras och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3945 av Roger Haddad m.fl. (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra huvudmännens ansvar för att ge utbildade lärare förutsättningar att uppnå full behörighet i sina undervisningsämnen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3967 av Christian Carlsson m.fl. (KD):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag i den del det innebär att registerutdrag inte längre ska överlämnas.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reglerna om att registerutdrag ska överlämnas bör utvidgas till att även omfatta gymnasieskolan och gymnasiesärskolan och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att chaufförer som kör barn som har behov av skolskjuts ska omfattas av skollagens regler om registerkontroll och att bestämmelserna ska utvidgas så att även dessa personer ska överlämna registerutdrag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i skollagen
(2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)

dels att 2 kap. 33 § ska upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 2 kap. 32 och 33 §§ ska utgå,

dels att nuvarande 2 kap. 32 § ska betecknas 2 kap. 33 §,

dels att 2 kap. 17, 21, 31 och 34 §§, den nya 2 kap. 33 § och rubriken närmast före 2 kap. 31 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 2 kap. 22 c och 32 §§, och närmast före den nya 2 kap. 33 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

17 §¹

Lärare som inte uppfyller kraven i 13 § får trots det bedriva

1. annan undervisning på ett främmande språk än språkundervisning om de har

a) en utländsk lärarutbildning som och

b) kompetens att undervisa på det främmande språket, *och*

2. undervisning i fristående skolor och fristående fritidshem med särskild pedagogisk inriktning.

Förskollärare som inte uppfyller kraven i 13 § får trots det bedriva undervisning i fristående förskolor med särskild pedagogisk inriktning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka språk som *avses* i första stycket 1 *och* vilka särskilda pedagogiska inriktningar som *avses* i första stycket 2 och andra stycket.

1. annan undervisning på ett *visst* främmande språk än språkundervisning om de har

motsvarar en svensk lärarexamen,

b) kompetens att undervisa på det främmande språket,

2. undervisning i fristående skolor och fristående fritidshem med *viss* särskild pedagogisk inriktning, *och*

3. *viss* undervisning inom riksrekryterande utbildning på nationella program i gymnasieskolan.

Förskollärare som inte uppfyller kraven i 13 § får trots det bedriva undervisning i fristående förskolor med *viss* särskild pedagogisk inriktning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka språk första stycket 1 *gäller*, vilka särskilda pedagogiska inriktningar första stycket 2 och andra stycket *gäller och vilken undervisning*

¹ Senaste lydelse 2018:1303.

första stycket 3 gäller samt om vilka krav på lämplighet och kompetens som ska gälla för lärare som bedriver sådan undervisning som avses i första stycket 3.

21 §²

I fråga om tidsbegränsning av en anställning som lärare eller förskollärare i skolväsendet gäller, utöver bestämmelserna i lagen (1982:80) om anställningsskydd, att den som ska bedriva undervisning

1. enligt 18 § får anställas för högst ett år i sänder,
2. inom ramen för en sådan försöksverksamhet som avses i 22 b § får anställas för högst två år,
3. inom ramen för en sådan försöksverksamhet som avses i 22 c § får anställas för högst tre år.

I fall som avses i första stycket 2 får anställningstiden förlängas till högst tre år, och i fall som avses i första stycket 3 högst fyra år, om det finns särskilda skäl.

22 c §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får, med undantag från 13 §, meddela föreskrifter om en försöksverksamhet med tidsbegränsade anställningar av personer som ska bedriva undervisning som lärare inom kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare och som samtidigt genomför en högskoleutbildning på grundnivå eller avancerad nivå i svenska som andraspråk eller motsvarande utbildning.

Skyldighet att lämna registerutdrag

Skyldighet att visa upp registerutdrag

31 §

Den som erbjuds en anställning inom förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, grundskolan, grundskolskolan, specialskolan och sameskolan samt inom annan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. ska till den som erbjuder

Den som erbjuds en anställning inom förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, grundskolan, grundskolskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i

² Senaste lydelse 2016:15.

anställningen lämna ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister. Utdraget ska vara högst ett år gammalt. Den som inte har lämnat registerutdrag får inte anställas. Regeringen meddelar föreskrifter om innehåll i registerutdraget.

Registerutdrag som avses i första stycket ska *lämnas* även av den som

1. erbjuds eller tilldelas arbete inom sådan verksamhet som avses i första stycket under omständigheter liknande dem som förekommer i ett anställningsförhållande inom verksamheten, om det sker genom uppdrag, anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamheten eller anställning inom annan kommunal verksamhet,

2. under utbildning till en lärar- eller förskollärarexamen enligt högskolelagen (1992:1434) eller yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning tilldelas plats för verksamhetsförlagd del av utbildningen inom sådan verksamhet som avses i första stycket, eller

3. genom deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program tilldelas plats för arbetspraktik eller annan programinsats inom sådan verksamhet som avses i första stycket.

Registerutdraget ska i de fall som avses i andra stycket *lämnas till* den inom verksamheten som beslutar om att anlita eller ta emot någon på ett sådant sätt som avses där. Den som inte har *lämnat* ett sådant registerutdrag får inte anlitas eller tas emot i verksamheten.

25 kap. ska *visa upp* ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister *för den som erbjuder anställningen*. Utdraget ska vara högst ett år gammalt. Den som inte har *visat upp* ett sådant registerutdrag får inte anställas.

Registerutdrag som avses i första stycket ska *visas upp* även av den som

Registerutdraget ska i de fall som avses i andra stycket *visas upp för* den inom verksamheten som beslutar om att anlita eller ta emot någon på ett sådant sätt som avses där. Den som inte har *visat upp* ett sådant registerutdrag får inte anlitas eller tas emot i verksamheten.

32 §

En kontroll av ett registerutdrag enligt 31 § ska dokumenteras genom en anteckning om att utdraget har visats upp. Anteckningen ska göras av den inom verksamheten som beslutar om att anställa, anlita eller ta emot någon. Någon annan dokumentation om kontrollen får inte göras.

Undantag från skyldigheten att visa upp registerutdrag

32 §

Den som inom ett år erbjuds en förnyad anställning hos samma arbetsgivare eller en förnyad möjlighet att på ett sådant sätt som avses i

33 §

Den som inom ett år erbjuds en förnyad anställning hos samma arbetsgivare eller en förnyad möjlighet att på ett sådant sätt som avses i

31 § andra stycket delta i verksamheten får anställas, anlitas eller tas emot utan att han eller hon *lämnat* ett registerutdrag.

31 § andra stycket delta i verksamheten får anställas, anlitas eller tas emot utan att han eller hon *har visat upp* ett registerutdrag.

34 §

Huvudmannen ska se till att personalen *vid förskole- och skolenheterna* ges möjligheter till kompetensutveckling.

Huvudmannen ska se till att personalen *som har hand om utbildningen i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag* ges möjligheter till kompetensutveckling.

Huvudmannen ska se till att *förskollärare, lärare och annan personal vid förskole- och skolenheterna* har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

Huvudmannen ska se till att *all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag* har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2021.

2. Bestämmelserna i 2 kap. 31 § i den nya lydelsen tillämpas inte för

a) den som erbjuds eller tilldelas arbete inom gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan genom sådan anställning som avses i 2 kap. 31 § andra stycket 1 och som han eller hon hade före ikraftträdandet,

b) den som tilldelas plats för verksamhetsförlagd del av utbildning inom gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan genom sådan utbildning som avses i 2 kap. 31 § andra stycket 2 och som han eller hon antagits till före ikraftträdandet,

c) den som tilldelas plats för arbetspraktik eller annan programinsats inom gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan genom deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program som påbörjats före ikraftträdandet.

3. Den upphävda bestämmelsen i 2 kap. 33 § gäller dock fortfarande för registerutdrag som har lämnats före ikraftträdandet.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:801) om införande av skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs att 33 § lagen (2010:801) om införande av skollagen (2010:800) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

33 §¹

I fråga om lärare eller förskollärare som saknar legitimation för att bedriva undervisning i skolväsendet och som har ingått avtal om anställning som lärare, förskollärare eller fritidspedagog före den 1 juli 2011 tillämpas under tiden för anställningen 2 kap. 3 § första och andra styckena eller 2 a kap. 3 § andra stycket i 1985 års skollag i stället för 2 kap. 13, 17 och 18 §§ i den nya skollagen, dock längst till utgången av juni 2015 eller, när det gäller undervisning i grundsärskolan, specialskolan, gymnasiesärskolan eller kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning, längst till utgången av juni 2021.

Lärare som saknar legitimation för att besluta om betyg enligt 3 kap. 16 § i den nya skollagen och som har ingått avtal om anställning som lärare, förskollärare eller fritidspedagog före den 1 juli 2011 är under tiden för anställningen behöriga att besluta om betyg, dock längst till utgången av juni 2015 eller, när det gäller betyg i grundsärskolan, specialskolan, gymnasiesärskolan eller kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning, längst till utgången av juni 2021.

Första stycket gäller inte lärare och förskollärare som avses i 2 kap. 17 § i den nya skollagen och som före den 1 juli 2011 har ingått avtal om anställning för att bedriva sådan undervisning som avses i samma paragraf. I fråga om en lärare som avses i 2 kap. 17 § första stycket 1 i den nya

I fråga om lärare eller förskollärare som saknar legitimation för att bedriva undervisning i skolväsendet och som har ingått avtal om anställning som lärare, förskollärare eller fritidspedagog före den 1 juli 2011 tillämpas under tiden för anställningen 2 kap. 3 § första och andra styckena eller 2 a kap. 3 § andra stycket i 1985 års skollag i stället för 2 kap. 13, 17 och 18 §§ i den nya skollagen, dock längst till utgången av juni 2015 eller, när det gäller undervisning i grundsärskolan, specialskolan, gymnasiesärskolan eller kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning, längst till utgången av juni 2028.

Lärare som saknar legitimation för att besluta om betyg enligt 3 kap. 16 § i den nya skollagen och som har ingått avtal om anställning som lärare, förskollärare eller fritidspedagog före den 1 juli 2011 är under tiden för anställningen behöriga att besluta om betyg, dock längst till utgången av juni 2015 eller, när det gäller betyg i grundsärskolan, specialskolan, gymnasiesärskolan eller kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning, längst till utgången av juni 2028.

¹ Senaste lydelse 2020:453.

skollagen gäller detta dock bara om han eller hon uppfyller de krav som anges där.

Andra stycket gäller inte lärare som har ingått avtal om anställning utan tidsbegränsning före den 1 juli 2011 för att bedriva sådan undervisning som avses i 2 kap. 20 § andra eller tredje stycket i den nya skollagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2021.